

ritmom (nekatero pesmi so po tej plati blizu izštevkam) v drugi kitici preidejo v premislek oziroma ugotovitev o svetu: »Tinka-tonka gre ta svet,/ker je ni stvari,/ ki imeli bi jo res/radi čisto vsi.« Tako kot v *Prismodku* je tudi v pesmi *Slive* izpostavljena otroška sladkosnednost, poskočna pesem *Kostanjček* priključuje jesensko vzdušje, *Ančka bančka pomarančka* pa se vrti okoli želje majhne deklice, da bi bila kmalu velika in bi se pri igri lahko pridružila večjim. Tudi v *Čarodeju* je prisotna otroška želja, ki kaže na praktičnost otrokovega razmišljanja – če bi bil fant čarodej, bi česnje z lahkoto spravil tudi z najvišjih vej. Pesmi *Hruške* in *Orehi* sta edini z živalskimi junaki, obe pa prežema podobno sporočilo – lepo se je družiti in za vse je dovolj (hrušk, orehov). V *Škratu* spet pride do izraza avtoričina hudomušnost (borovnica v dar je fina stvar, toda zakaj le ena?), v pesmi *Fige, fige, figice* pa je izrečeno priznanje otroški domišljiji, ki zna staro figovno drevo uporabiti kot skrivališče, razgledni stolp, konjička in zibalnico. Tako v tej pesmi kot tudi v *V dvoje* Anja Štefan spet poudarja vrednoto deljenja – stvari in doživetij; v *Fige, fige, figice* deklica Petriku izda svoje skrivališče, v *V dvoje* pa si deček in deklica ne delita le lubenice, pač pa tudi bližino – lepo je v dvoje, tako lepo, da naj čas čim počasneje teče. Pozitivna naravnost do sveta oziroma veder pogled na svet in iskanje lepote v njem pridejo do izraza tudi v pesmi *Sosed se jezi na ptičke* – že res, da mu pernatí požeruhi kradejo grozdje, a nas v zameno razveseljujejo s petjem. V zbirki je še pesem *Banane*, ki pa po resnem, celo družbeno angažiranem in kritičnem tonu precej izstopa od ostalih. Opozarja, da daleč, daleč, daleč stran (pri obiranju banan) garajo tako starci kot otroci, »A če še tako hitijo,/revščina jim maje tla./Kdo banane jim odpelje,/njim pa čisto malo da?//Kdo ne vidi, da jim krade?/Kdo nemarno bogati?/O, da

bi se svet popravil/v boljši dom za vse ljudi.« Je torej apel k pravičnosti in takšna, kot rečeno, nekoliko štrli iz zbirke, s čimer pa ni nič narobe in je pravzaprav lepo uglaseno s siceršnjim opusom Anje Štefan, v katerem najdejo mesto tako duhovitost, igrivost, prijaznost, kot tudi bolj resni poudarki in premisleki o manj veselih plateh sveta in življenja. Nenazadnje se v takšnem sopostavljanju resnega in neresnega, velikega in majhnega, pomembnega in manj pomembnega razprejo tudi raznolika narava in mnoge možnosti same poezije. Kljub temu v poeziji Anje Štefan »zmaga« otroška radoživost, s katero ima gotovo nekaj malega opraviti tudi sladkosnednost – v verzih njene tokratne knjige se otroci sladkajo s sadjem, bralec pa z verzi.

Glede na zaporedje dogodkov, ki so pripeljali do slikanice *Sadje z naše ladje*, bi bilo seveda nevzdržno, da ne bi nekaj besed zapisala še o ilustracijah. Enostranske ilustracije so zamejene z okvirji, iz katerih v spodnjem delu v prvi plan »uhaja« realistično upodobljeno sadje, po katerem pesmi pogosto dobijo naslove. Prizori znotraj okvirjev so izčiščeni, barvno lepo ubrani in, kot smo pri Jelki Reichman vajeni, topli, mehki in prijazni, torej lepo uglaseni z verzi. Ali pač verzi lepo uglaseni s podobami, kakorkoli že, to ne pomeni nič drugega, kot da je knjiga dobro uspela.

Gaja Kos

1000 UND 1 BUCH 2016

Vsebina strokovnih prispevkov **prve številke** revije *1000 und 1 Buch* (1000 in 1 knjiga) iz leta 2016 je posvečena družini in njeni vlogi v mladinski literaturi.

Klaus Nowak se v prispevku *Sie küssen und sie schlagen sich* (Se poljublja jo in se pretepajo) posveti nekaterim mladinskim knjigam znanih in uglednih avtorjev, kot so Bart Moeyaert, Ulf Nilsson, Eva Eriksson, Markus Zusak, Paula Fox in še nekaterim, v katerih so prikazani odnosi med brati silno različni. Gre za upoštevanje starostne razlike, za zaščito šibkejšega, pogosto za rivalstvo, ki je lahko usodno nevarno, za medsebojno ljubezen, ki lahko tudi nevarno zaide preko meja, in za medsebojno razumevanje, ki je še posebej izjemno, če se izkazuje osebi s posebnimi potrebami.

Za marsikaterega malčka je že doba, ko se čaka na novega člana družine ne le nerazumljivo dolga, ampak tudi polna negotovosti in nerazumevanja, nekateri malčki niso prav nič veseli novega člana družine, ki mu/ji po njihovem mnenju vsi posvečajo kar preveč pozornosti in ki zmoti dotedanji utrip življenja družine. Izkaže pa se, da sčasoma odkrijejo tudi prednosti in veselje, ki ga prinese novi otrok. Nekateri otroci edinci si neizmerno želijo sestrice ali bratca. Nekaj tovrstnih slikaniških zgodb predstavlja Kathrin Wexberg v prispevku *Ersehnt und gefürchtet: Das neue Baby* (S hrepenenjem in s strahom: novi dojenček).

Ines-Bianca Vogdt prikaže v zgodbah bratov Grimm, Charlesa Perraulta, Philipa Otta Rugeja, Roalda Dahla in v filmu *101 dalmatincev* usode otrok, v večini primerov pastork, ki jih mačehe kruto zlorabijo za lastno korist in za koristi svojih otrok. Njen prispevek *Die Gnadenlose* (Brez milosti) govori o neusmiljenem ravnanju zlobnih mačeh.

Simone Krensberger v prispevku *Alles für die Katz* (Vse je zama) navaja nekaj knjig, v katerih so pomembni in ljubi družinski člani mačke. Te prinesejo v družino veselje in zabavo, marsikatere mu odraslemu, ki živi sam, postane žival nenadomestljiva prijateljica. Nekatero mačke ne morejo razumeti, zakaj ljudje

ne marajo, če jim prinesejo pokazat svoj ulovljeni plen. Mačke pa lahko v družini povzročijo tudi resne probleme, na primer če ima družina tudi psa ali kadar gre družina na počitnice; mačke so včasih sokrivi, če ga kdo kaj polomi, s prijaznim prilizovanjem pa znajo spraviti ljudi v dobro voljo, Svojega najljubšega člana družine si izberejo same.

Ela Wildberger v prispevku *Über das Glück und die Last eine kleine Schwester zu haben. Oder zu sein* (O sreči in o bremenu če imaš manjšo sestro. Ali če si to ti) na izbranih knjižnih primerih opiše medsebojne odnose s sestrami. Največkrat so mlajše sestrice odveč tako starejšim sestram kot bratom, nanje so ljubosumni, a sčasoma postanejo tudi prijetne in odlične prijateljice. Biti mlajša sestra tudi ni lahko, saj si mora v družini šele izboriti svoje mesto. Ti medsebojni odnosi otroke kalijo in povežejo.

Prispevek *Erkenntnisse* (Spoznanja) je literarno besedilo avstrijske pisateljice Elisabeth Steinkellner (ilustracija Michaela Roherja) o preživljanju nedeljskega dne v krogu družine, z običajnim obiskom babice, ki ga tokrat zmoti obisk prijatelja in njegove žene, s katerima se starša že več let nista videla.

V prispevku *Von Dosenravioli, leeren Kühlschränken und Eierbechern* (O raviolih v pločevinkah, praznih hladilnikih in kozarčkih za jajca) piše Heidi Lexe o družinskem obedu kot literarnem motivu v otroških in mladinskih knjigah. V mladinski literaturi so družinski obedi pomemben pokazatelj odnosov med člani družine in se skozi čas tudi spreminjajo. V delu *Die Geschichte vom Zappel-Philipp* (Zgodba o Filipu Živcu) iz *Schruwwelpetra* (Peter Kušter ali zabavne zgodbe s hecnimi slikami) pisatelja Heinricha Hoffmanna s konca 19. stoletja, sestavljajo družinsko omizje oče, glava družine, mama, ki je skrbno pripravila kosilo, in hiperaktivni sin, ki med guganjem na stolu prekucne hrano

in sebe pod mizo, s čimer prizadene tudi avtoriteto očeta. Mama vse to le molče opazuje. Sodobni obedi, kot npr. v knjigi *Jetzt ist hier* (Sedaj je tu) pisateljice Tamare Bach iz leta 2007, so pogosteje večerje kot kosila, tudi kar za mizico pred televizorjem, z že pripravljeno hrano iz trgovine ali picerije. Redko so skupni, saj ima sin v tem času navadno dogovorjene zmenke. Čeprav se oče zaradi tega razburja, nič ne doseže, saj mama drži s sinom in prepriča očeta, da ga pusti ven. Skupni obed danes zgublja svoj pomen, pridobiva pa enakopravnost med člani družine.

Preobrazbo v literaturi so doživeli tudi vampirji. Skozi čas so izgubljali svojo bestialnost, slo po človeški krvi so nadomestili s krvjo iz konzerve ali z živalsko, tudi ljudje so izgubili strah pred vampirji, kar je pripeljalo do sobivanja ljudi in vampirjev, celo do porok med njimi in ustvarjanja človeško-vampirskih družin s polvampirskimi otroki. Silke Rabus prikaže v prispevku *Oh! Es ist ein Halbvampir* (Oh! To je polvampir) te spremembe s knjigami Brama Stockerja, Renate Welsh, Stephenie Meyer in Franziške Gehm.

Jana Sommeregger v prispevku *Viel-fältige Herkunft* (Raznotero poreklo) predstavi nekaj mladinskih knjig, v katerih nastopajo liki s predniki in sorodniki iz drugih držav (od vojakov iz ZDA po 2. svetovni vojni, pa emigranti iz Poljske, Kazahstana, Italije, Alžirije in Finske). V sodobnejših knjigah so zgodbe takih družin manj problemske, življenje mladih je bolj sproščeno in samozavestno kot v starejših knjigah. Hudo pa je današnjim beguncem z vojnih področij, ki naletijo na omejitve in pomanjkanje.

Thomas Mayerhofer se v prispevku *Im Fadenkreuz der Fürsorge* (V mreži varstva) loti zgodb, v katerih nastopajo tako imenovani helikopterski starši. Na eni strani se ti starši trudijo svojim otrokom omogočiti, kolikor je mogoče

varno, nekonfliktno in prijazno življenje, na drugi strani pa veliko pričakujejo od otrok pri njihovem šolskem, športnem ali umetniškem udejstvovanju. Tako kot helikopter krožijo nad glavami svojih otrok. Pretirano in nepotrebno skrb lahko izkazujejo otroku še po uspešnem zdravljenju bolezni, jih silijo v neko dejavnost, za katero nimajo ne talenta ne veselja, jih zaradi enega prekrška nenehno zasledujejo, nekateri starši celo odvrtačajo svoje otroke od druženja s predstavniki nižje družbene lestvice. Naj bodo vzroki za tako ravnanje staršev njihove lastne neizživete želje, strah, snobizem ali kaj drugega, se v knjigah otroci s pomočjo svojih prijateljev, ki jih jemljejo kot enakovredne, osvobodijo spon in »stresnjijo« tudi starše, saj otroci vendarle letijo višje, hitreje in dlje kot njihovi helikopterski starši.

Andrea Kromoser v prispevku *Vergessliche Grossväter* (Pozabljeni dedki) predstavi nekaj sodobnih knjig za otroke, v katerih nastopajo družine z dedki, ki jih je prizadela izguba spomina. Na sproščen in nevsiljiv način izpopolnijo spominske luknje vnuki, ki so si dobro zapomnili, kaj so jim dedki nekoč pripovedovali ali peli.

V prispevku *A Zwilling is thrilling* (Dvojček je grozen) prikaže Peter Rinnerthaler na nekaj literarnih in filmskih primerih raznolikost odnosov med dvojčki. Dvojčka sta lahko značajske sicer različna, a se dopolnjujeta, lahko pa je razlika za enega nespremenljiva zaradi slabih in celo kriminalnih dejanj drugega, za katera so največkrat vzrok neurejene družinske razmere.

Tina Reiter je za svoj prispevek *Exotisch und engagiert* (Eksotično in angažirano) pregledala nekaj mladinskih knjig, v katerih za družino skrbi samo oče. Matere ni, ker je hospitalizirana ali pa je umrla. Pokaže se, da so otroci, ki živijo samo z očetom, hitreje samostojni, v medsebojnih odnosih so enakovredni in

bolj povezani. Včasih pa je za odnos mo-teča nova ženska, s katero se družijo oče.

V mladinski literaturi še vedno pre-vladuje lik »normalne« mame, so pa tudi zgodbe, v katerih nastopajo pre-obremenjene, egoistične, neodgovorne, ravnodušne in psihično bolne matere. V knjigah za otroke in mladino nikoli niso v središču pozornosti te odsotne mame, ampak je v središču pozornosti zapu-ščen otrok. Franz Lettner v prispevku *Dumme, egoistische Kuh!* (Neumna, egoistična krava!) predstavi nekaj knjig, v katerih se otroci soočajo z mamino smrtjo ali z njeno odsotnostjo.

V uvodniku **druge številke** je navede-no, da je revija *1000 und 1 Buch* prejela priznanje »avj medienpreis 2016«. Sicer pa se avtorji prispevkov v tej številki po-svečajo skrivnostim v knjigah za otroke in mladino, ki pritegnejo bralca, da tudi sam išče razkritje in da ga potek zgodbe napeto vodi do zadnje strani, vendar rešitev ni vedno podana.

Silke Rabus se v prispevku *Auf der Spur* (Na sledi) sprašuje, kaj nam želijo povedati nečitljivi znaki, šifre in simboli v nekaterih slikanicah. Odgovore išče v naslednjih slikanicah: *Die Nachtwan-derin* (Mesečnica) Einarja Turkowskega, *Die Fundsache* (Izgubljena stvar) Shauna Tana, *Hieronymus* (Hieronymus Bosch) Thé Tjong-Khing in *Herr Schnuffels* (Gospod Vohljač) Davida Wiesnerja.

Daniela A. Frickel v prispevku *Top Secret* (Strogo zaupno) govori o skriv-nostih v sodobnih romanih za mlado-stnike glede na tipologijo Aleide in Jana Assmann. Lahko gre za stvari, ki jih ne moreš povedati prijatelju, ker bi ga z raz-kritjem prizadel in izgubil, lahko gre za stvari, ki jih nikomur ne razkriješ, ker so slabe in so se zgodile v tvoji družini, lah-ko gre za stvari, ki jih moraš sam odkriti, ker si ob tragičnem dogodku izgubil spo-min. So skrivnosti, ki te zaščitijo pred nečim, in so skrivnosti nekoga drugega, ki bi jih rad razkril.

Manuele Kalbermatten se v prispevku *Vertuschen & Vergraben* (Prikriti & Za-kopati) posveča knjigam, kjer so skriv-nosti povezane s truplom in jih vpleteni mladi različno rešujejo.

Heidi Lexe v prispevku *Schwere Last* (Težko breme) predstavi nekaj knjig o mladih, ki jih bremenijo travmatične skrivnosti, kot je v knjigi Kathrin Stein-berger *Manchmal dreht das Leben ein-fach um* (Včasih se življenje enostavno zasuka), ki je prejela ÖKJBP 2016.

Posebne oblike slikanic, Wimmelbil-derbücher, v katerih čez obe strani kar mrgoli podrobno naslikanih ljudi, živali in stvari v vsakodnevnih prizorih, ki jih povezuje neko okolje (npr. mesto, kme-tija, morska plaža), nudijo velik užitek že najmlajšim otrokom pa tudi odraslim. Tovrstne slikanice so običajno velikih formatov na kartonu in brez teksta, vča-sih so zasnovane tudi kot skrivalnice. Pe-ter Rinnerthaler v prispevku *Das Rätsel der Gleichzeitigkeit* (Misterij sočasnosti) prikaže, kako nas nekateri avtorji (npr. Ali Mitgutsch s čudovitimi mestnimi in podeželskimi prizori, Rotraut Susanne Berner z zgodbami o letnih časih, Thé Tjong-Khing s prikrivanjem že samo z gledanjem ilustracij navdušijo in zape-ljejo v ugodje.

Nekaj knjig, v katerih se s pomočjo zapiskov na listkih papirja, razglednicah ali s pomočjo zemljevidov išče izginulo osebo ali pa biološke starše, predstavi Anna Stemmann v prispevku *Und wohin jetzt?* (In kam sedaj?). Te zapiske na koščkih papirja puščajo iskani včasih hote, včasih pa nehote, in čeprav so is-kalcu nek kažiopot, jih mora največkrat znati dešifrirati.

Klaus Nowak je za bralce revije pri-pravil kar literarno uganko *Wer ist es?* (Kdo je to?) z osmimi vprašanji. Nagrade so knjižne.

Marsikaj zanimivega in nepričako-vanega nas čaka pri kartonkah, kjer z odpiranjem loput odstiramo skrivnosti,

ki nas presenečajo in zabavajo. Andrea Kromoser v prispevku *Bitte aufmachen!* (Prosim, odprite!) bralce navduši za nekaj tovrstnih knjig.

Katharina Portugal v prispevku *Das grosse Finale* (Veliki finale) obravnava nekaj knjig in filmov z osupljivim, nepričakovanim razpletom, ki bralca/gledalca lahko tudi razočara. Nekaj primerov: šokantni konec v filmu *The Sixth Sense* (Šesti čut) M. Night Shyamalana, v katerem se odigrava zgodba med dečkom, ki se je sposoben pogovarjati z duhovi umrlih, in psihologom, ki poskuša dečku pomagati. Tlačenje resnice zaradi ugleda družine v knjigi E. Lockhart *Solange wir lügen* (Dokler lažemo). Nepričakovan konec zgodbe o dveh sestrah, eni, ki je darovalka kostnega mozga, in drugi, bolni, ki ga od sestre prejme, v knjigi Jodi Picoult *Beim Leben meiner Schwester* (Rojena iz tvojega življenja). V knjigi Nicole Yoon *Du neben mir. Und zwischen uns die ganze Welt* (Ti poleg mene. In med nama cel svet) konec razkrije resnico, da je bolezen dekleta, ki zaradi nje 18 let živi izolirano življenje v domači hiši, le namišljena oziroma je le zaščita njene matere, da je ne bi izgubila, tako kot je izgubila sina in moža. V knjigi Irmgard Kramer *Am Ende der Welt traf ich Noah* (Na koncu sveta sem srečala Noeta) se celotna zgodba dogaja v glavi bolne protagonistke, česar se zave, šele ko se zbudi iz umetne kome. To je le nekaj naslovov plottwisterskih zgodb.

Simone Kremsbergeri na začetku svojega prispevka *Secret Love* (Skrivna ljubezen) izpostavi misel, da je najlepša skrivnost drug človek, še posebej v ljubezni. To svojo ugotovitev podkrepi s predstavitevjo nekaj literarnih, filmskih in televizijskih zgodb.

Franz Lettner spregovori v prispevku *Wenn ein Geheimnis zum Tabu wird* (Ko postane neka skrivnost tabu) o treh knjigah, in sicer knjigi *Jan, mein Freund* (Jan, moj prijatelj) pisatelja Petra Pohla, knjigi

Mein Sommer mit Mucks (Moje poletje z Mucksom) pisateljice Stefanie Höfler in knjigi *Schneeflockensommer* (Poletje v snežinkah) pisateljice Barbare Schinko, v katerih njihovi avtorji vsak na svoj način, zanimivo in s premišljenim občutkom pripovedujejo o nasilju v družinah, o skrivnosti, ki v naši družbi velja za tabu. Skrivnosti v zgodbah niso razkrite, so pa knjige lahko dobra spodbuda za strokovno voden pogovor z mladimi bralci.

Nekaj knjig, ki so prejele avstrijsko nagrado za knjige za otroke in mladino 2016 (ÖKJBP – Österreichischer Kinder- und Jugendbuchpreis), je na kratko predstavljenih tudi v tej številki revije.

Franz Lettner predstavi v prispevku *Märchenhafter Sommer* (Pravljичno poletje) nagrajeno knjigo pisateljice Barbare Schinko *Schneeflockensommer*, ki je namenjena bralcem od dvanajstega leta naprej. Iz pripovedi in celotnega vzdušja zaslutimo, da je bilo dekle v zgodbi žrtev nasilja, čeprav to ni naravnost izrečeno.

Andrea Kromoser v prispevku *Ein Preis für den prächtigen Schnupfen* (Nagrada za čudovit nahod) predstavi nagrajeno knjigo *Willi Virus* (Virus Vili) pisateljice Heidi Trpak in ilustratorke Leonore Leitl. Pripoved virusa Vilija je poučna in zabavna zgodba o tegobah, na katere naleti tisti, ki ga virus Vili obišče. Namenjena je otrokom od petega leta starosti dalje.

Marlene Zöhrer v prispevku *Love is in the Air* (Ljubezen je v zraku) poudari sporočilo nagrajene knjige *Der verliebte Koch* (Zaljubljeni kuhar) avtorice Verene Hochleitner, da so ljudje, kadar gre za ljubezen, vsi enaki in da barva kože, družbeni položaj, poreklo ali pa spolna usmerjenost ne igrajo nobene vloge. Knjiga je primerna za otroke od četrtega leta naprej. Več o avtorici in ilustratorki Vereni Hochleitner lahko izvemo iz pogovora s Petrom Rinnerthalerjem v prispevku *Vom Einkochen der Gedanken* (O vkuhavanju idej).

O četrty nagrajani knjigi, primerni za bralce od štirinajstega leta dalje, *Manchmal dreht das Leben einfach um* (Včasih se življenje enostavno zasuka) pisateljice Kathrin Steinberger, lahko preberemo že v prispevkih *Schwere Last* in *Secret Love*. Knjiga razkriva temno družinsko zgodbo, ki okrepi ljubezenski odnos dveh mladih.

V posebno zbirko za ŐKJLP se je uvrstilo deset knjig, med njimi tudi *Am Ende der Welt traf ich Noah* (Na koncu sveta sem srečala Noeta) Irmgard Kramer, skrivnostna zgodba, ki se razreši ob prebujenju iz kome. Knjiga, ki je namenjena bralcem od štirinajstega leta dalje, je obravnavana že v prispevku *Das grosse Finale*.

Sicer pa so knjige, ki so prejele ŐKJBP 2016, in knjige, uvrščene v posebno zbirko, predstavljene na lični zloženki, priloženi tej številki.

Med številnimi ocenjenimi novostmi so v tej številki tudi knjige za otroke in mladino, ki se vsebinsko navezujejo na migracije in na begunstvo.

Z naslovom *Dan* je napovedana vsebina prispevkov **tretje številke** revije, ki je posvečena mladinskim knjigam, v katerih ima čas, predvsem dan, pomembno vlogo. Avtorica prvega prispevka Anna Stemmann *Wenn der Tag ganz frisch ist* (Ko je dan čisto nov) razglablja o različnih občutenjih časa. Tudi literarni junaki občutijo trajanje nečesa zelo različno. Lahko se jim zdi, da se je nekaj zgodilo v hipu, lahko se jim zdi, da so za nekaj potrebovali neskončno dolgo časa, lahko se jim zdi celo, da se je ob nečem čas preprosto ustavil.

Običajno oblečemo pižamo zvečer pred spanjem. Silke Rabus je za prispevek *Gestreift durch den Tag* (Čez dan v progah) poiskala nekaj zgodb o likih, ki tudi čez dan ne slečejo pižame. Takšen je starejši samski sosed v zgodbi Andreasa Steinhöfla *Rico, Oskar und Tieferschatten* (Riko, Oskar in senčne prikazni), ki

je v črtasti pižami podnevi in ponoči in kot je umazana njegova pižama, je tudi sam ves zanemarjen. Zakaj je tak, je za vse uganka. Ulf Nilsson in Gitte Spee pustita v kriminalki za otroke *Komissar Gordon* (Komisar Gordon) žabca detektiva tudi čez dan v pižami, saj najlaže razmišlja z zaprtimi očmi in po možnosti še v postelji. Posebej pretresljiva je seveda zgodba Johna Boyna *Der Junge im gestreiften Pyjama* (Deček v črtasti pižami).

Christina Ulm v svojem prispevku *Liebes Tagebuch ...* (Dragi dnevnik ...) piše o še vedno priljubljenih literarnih zapisih v obliki dnevnikov. Bralec spozna stvari o osebi in o stvareh, ki jih oseba zaupa le dnevniku. Izpovedujejo se pogosteje dekleta kot fantje, zaupna besedila so zanimiva, skrivnostna in dostikrat tudi napeta, kar mlade pritegne k branju.

Peter Rinnerthaler je za svoj prispevek *Zeit ist weg durch Geschwindigkeit* (Čas je izgubljen s hitrostjo) pregledal 18 mladinskih romanov in posvetil pozornost času dogajanja in času pripovedi o tem. V knjigi so lahko opisani neki dogodki, ki so trajali več mesecev le na nekaj straneh, lahko pa je doživljanje junaka v samo enem dnevu opisano čez celo knjigo. Svoje ugotovitve dopolnjuje s podatki, koliko besed in koliko strani zavzema opis časa v knjigah. Na primer, dogodki enega dne so v mladinskih romanih, ki jih je pregledal, v povprečju opisani s 389 besedami.

Kathrin Wexberg je v svojem prispevku *Alle Zeit der Welt & keine zu verlieren* (Ves čas na svetu & časa ni za izgubljati) na izbranih primerih knjig za otroke prikazala različnost dojemanja časa otrok in odraslih. Otrok na primer tistih »še deset minut, nato pa v posteljo!« doživlja in preživlja čisto drugače, kot istih deset minut zaznava odrasla oseba. Otrok lahko tako kot Sendakov Max preživi v domišljjskem svetu celo leto, medtem ko

ga v realnem čaka na mizi še vedno topla večerja. Določen čas, določena ura, ko je treba priti po otroka v vrtec ali v šolo, je lahko enako pomemben tako za otroka kot za odraslega. Za otroke velja, da imajo ves čas tega sveta, njihove stare tete pa se zavedajo, da se jim čas izteka, in da ne bi smele več zgubiti niti trenutka.

Pisateljica Sarah Michaela Orlovský je v prispevku *Alle Morgen gleich lang – aber so unterschiedlich breit ...* (Vsa jutra enako dolga – a tako različno izpolnjena) čas odraslih in čas otrok ponazorila z opisom, kaj počne ona in kaj počneta njena dva otroka, najstniška hči in dveletni sin v jutranjih urah od 5.30 do 7.45.

V prispevku *High Noon für Gespenster* (Točno opoldne za duhove) sledi Ines-Bianca Vogdt duhovom in drugim prikaznim, ki so dejavne predvsem ponoči, in ugotavlja, kaj počnejo čez dan. V zgodbah Oscarja Wilda, Otfrieda Preusslerja, Stephenie Meyer in v filmu *Hotel Transilvanija* se pokaže, da so tudi oni v določenih situacijah nebojgli in potrebni pomoči, tudi človeške, in da so s svojimi posebnostmi nekaterim ljudem celo privlačni, kar ne izključuje medsebojne ljubezni.

Jana Sommeregger v prispevku *Literarische Katastrophentage* (Literarni dnevi katastrof) opiše nekaj mladinskih knjig, v katerih je dogajanje vezano na neko katastrofo. Ta je lahko dan, ko se je pričela svetovna vojna, dan, ko so nacisti odpeljali profesorje in sodelavce iz visoke šole v Krakovu v koncentracijska taborišča, dan, ko je bil izveden napad na dvojčka v New Yorku, dan neizmerne žalosti ob smrti starša ... Ti dnevi, ko so se zgodili usodni dogodki, so začetki več literarnih zgodb mladih, ki so jih te katastrofe prizadele in zaznamovale.

Vsekakor je poletje poseben čas in marsikaj v mladinski literaturi se dogaja prav v tem letnem času. Počitnice, vročina, potovanja in bivanja v drugih kra-

jih, nova poznanstva in ljubezni, zadnje poletje pred vstopom v šolo in poletje po maturi, ki je neponovljivo, so teme zgodb, ki jih je izbrala Katharina Portugal za svoj prispevek *Ein Sommer wie dieser* (To poletje).

Nemški avtor Torben Kuhlmann je zbudil pozornost s svojo slikanico *Lindbergh. Die abenteuerliche Geschichte einer fliegenden Maus* (Lindbergh. Pustolovščina leteče miši), ki je izšla leta 2014. Tudi obe naslednji njegovi slikanici *Maulwurfstadt* (Mesto krto) iz leta 2015 in *Armstrong. Die abenteuerliche Reise einer Maus zum Mond* (Armstrong. Pustolovsko potovanje miši na luno) iz leta 2016 zaznamuje njegov izrazni način, v katerem se prepletajo pristnost in domišljija, resničnost in dozdevnost. V pogovoru s Silke Rabus v prispevku *Erzählen in Bildern* (Pripovedovanje v slikah) avtor razkriva svoje ustvarjanje, na katerega ima močan vpliv film.

Nizozemska in Flandrija sta skupno nastopili kot častni gostji frankfurtskega knjižnega sejma 2016. Pri predstavitvi je imela pomembno mesto mladinska literatura. Ne le na sejmu, tudi drugod po Nemčiji in Avstriji so bile številne prireditve posvečene literaturi obeh dežel, zelo pa se je povečalo tudi število prevodov v nemščino. Franz Lettner v prispevku *Von boekenmarkt bis vertaler* (Od knjižnega trga do prevajalcev) predstavi nekaj pomembnejših avtorjev, prevajalcev in ustanov, ki močno utirajo pot literaturi obeh častnih gostij na nemškem govornem področju. Sicer pa je tudi med recenzijami v tej in naslednji številki več prispevkov, ki opozarjajo na zanimivejše knjige iz Nizozemske in Flandrije.

Vsebina prispevkov **četrte številke** se posveča nočem, v katerih se rojevajo številne zgodbe, marsikatera se z nočjo tudi prične.

Andrea Kromoser govori v prispevku *Noch mal!* (Še enkrat!) o taktikah zavlačevanja in ritualih pred spanjem

in komentira nekaj slikanic, v katerih je prikazan čas, ko morajo otroci spat. Že z večerno toaleta in preoblačenjem znajo tudi knjižni junaki spretno zavlačevati. In ko so končno v postelji, želijo slišati zgodnico, če se le da še enkrat ali pa še neko drugo.

Ko pa otroci in odrasli resnično spijo, se odpro vrata v svet, ki obstoja le v temi noči. V prispevku *Reden wir nicht vom Tageslicht* (Ne govorimo o dnevni svetlobi) nas Susan Kreller povede s številnimi liki na njihove izlete v magične in realistične svetove. Junaki Davida Almonda, J. M. Barrieja, Frances Hodgson Burnett, Roalda Dahla, Per Olov Enquista, Charlesa Kingsleya, Tilde Michels, Matthiasa Morgenrotha, Patricka Nessa, Philippe Pearce, Otfrieda Preusslerja, J. K. Rowling, Marka Twaina so budni sanjači, zarotniški pustolovci, duhovi, ki bežijo pred svetlobo, poetični ljubitelji teme, iskalci tolažbe ...

Claudia Sackl v prispevku *Durch die Nacht im Bilderbuch* (Skozi noč v slikanici) opiše nekaj slikanic, v katerih je dogajanje vezano na noč. Ta lahko da polet otroški fantaziji, lahko naredi otroka močnejšega in odločnejšega. Noč je lahko grozna, lahko je prijazna, čudežna ... Prav slikanica lahko prikaže vsa ta različna razpoloženja, zato je velik izziv za ustvarjalce, njihove umetniške rešitve pa so lahko izjemen užitek za bralce.

V prispevku *Verirren ist menschlich* (Zaiti je človeško) se Carina Kargl in Peter Rinnerthaler s pomočjo interneta menita o slikanicah, romanih in filmih, v katerih se nekdo izgubi. V duhovitem dialogu ugotavljata, da je to lahko nekaj hudega, da pa lahko nekdo po lastni želji preprosto blodi naokrog brez cilja, da je lastna rešitev iz neznanega dobra potrditev samega sebe in da je čisto človeško, če kdaj zaidemo. Seveda sta noč in tema kot naročeni, da se izgubiš.

Anna Stemmann v prispevku *Durch die Nacht kommen* (Čez noč) prikaže na

izbranih knjigah za mladostnike različne situacije, ki jih spodbudita nočni čas in temen prostor in so v čistem nasprotju z dogajanjem podnevi. Gre za prostorsko in čustveno dezorientacijo, za srečanja v vmesnih, nikogaršnjih prostorih, v vmesnem, nočnem času, za nezaslišane pripetljaje, za travestijo, za droge, za preizkušnjo poguma, za odraščanje, za prag, preko katerega se vstopi v fantazijski svet.

Silke Rabus v prispevku *Die Farben der Nacht* (Barve noči) opiše različne možnosti, ki se jih poslužujejo ilustratorji, da povedo zgodbo, ki se dogaja ponoči tako, da je vidna in berljiva. Barva noči ni le črna, barve noči so na nek način pisane. Sama noč ni nikoli čisto črna, saj luna, zvezde in umetne luči osvetlijo prostor, v katerem zažari več barv, med njimi zelo priljubljena temno modra. V predstavljenih slikanicah so odlične upodobitve nočnih razpoloženj.

Heidi Lexe v prispevku *Die Nacht der Augen und das wahre Sehen* (Tema oči in resnično videnje) opozori na nekaj primerov v tiskanih in video medijih, v katerih se pojavijo liki, največkrat fantazijski, ki imajo sposobnost, nadnaravno moč, da kljub slepoti zaznavajo, vidijo okolje, in na primere, kjer nekdo, ki je sicer videč, stvari ne vidi, ker ga slepi notranja tema. V mitih, legendah, pravljicah, fantastiki je veliko likov, ki jih doleti slepota kot kazen, in likov, kjer slepim ljubezen povrne vid.

V okrilju noči se dogajajo tudi grozljivke. V prispevku *Angsteinflössende Spannung* (Strah vzbujajoča napetost) piše Elisabeth von Leon o grozljivkah v mladinski literaturi, ki so pri nekaterih bralcih zelo priljubljene. Zanimiv primer je priredba grozljivke Jaya Asherja *Trinajst razlogov* ali v nemškem prevodu *Tote Mädchen lügen nicht* (Mrtva dekleta ne lažejo) za avdio medij, ki doda delu z zvokom in ritmom pripovedovanja novo dimenzijo.

Christina Ulm analizira vlogo sanj v več knjigah za otroke in za mladostnike, v katerih so sanje osrednjih likov bistvenega pomena. V prispevku *Alles nur geträumt* (Vse so bile le sanje) navaja pravljичne in fantazijske zgodbe, v katerih so sanje tako prepričljive, da so sprejete kot resničnost, in so sanje, za katere si, ko se zbudiš, vesel, da so bile samo le sanje.

Nekoliko поблиže spoznamo v v prispevku *Erzählen hat mit Geduld zu tun* (Pripovedovanje ima opravka s potrpežljivostjo) izjemnega in inovativnega norveškega ilustratorja in pisatelja Stiana Holeja, ki se vse bolj uveljavlja tudi v mednarodnem prostoru. V pogovoru

z Antje Ehmann, ki je bil osredotočen na njegovo slikanico *Morkels Alphabet* (Morklova abeceda), za katero je prejel nagrado za ilustracijo GEP (Gemeinschaftswerk der evangelischen Publizistik) na frankfurtskem knjižnem sejmu 2016, zanimivo razpreda o sebi in svojem ustvarjanju.

Med recenzijami knjig za otroke in za mladino predstavlja Tanja Lindauer avtorsko slikanico Maje Kastelic *Luftigruss* (Zračni pozdrav), ki jo je s pesmijo obogatil Aleš Šteger, in jo izpostavi kot pravi dragulj. Slikanica je izšla pri založbi Bohem leta 2016 v prevodu Matthiasa Göritza.

Tanja Pogačar